
Арт неологична лексика и визуална култура

Нели Недялкова

Независим изследовател
имейл: starkravenik@abv.bg

Резюме. Статията се опитва да въведе речник на съвременното изкуство (120 думи) по неологичен начин. Накратко, неологизмите се разглеждат от различни гледни точки: постмодернистични и пост-постмодернистични, философски, психолингвистични, социолингвистични, естетически, нормативни, прагматични и визуални. Новите думи се анализират както според традиционните класификации, така и в рамките на нестандартните паралели „лингвистика – изкуствознание – визуална култура“ и триадата „лингвистика – визуална култура – архитектура“. Материалът включва лексико-семантични бележки за художествените неологизми: лексико-семантични минигрупи от съществителни и прилагателни. Обсъждат се различни аспекти, като словообразуване, стил, пунктуация, графики и контекст. Авторът изтъква идеята, че неологизмите не са чужди на интелектуализма; всъщност те са допълнение към интелектуалните системи. В края на статията е предоставен миниречник на коментираните неологизми.

Ключови думи: неологизми, виртуално, дигитално, концептуализъм, изкуство, художествена критика, визуална култура, модерно изкуство

Арт критика и арт журналистика

Лесно ли се измислят неологизми? На по-трудния въпрос: „Лесно ли е да се измисли нещо ново днес?“ художникът Димитър Казаков отговаря по следния начин: „Новото в изкуството е камбана, която буди заспалите, угоените и бавно мислещите [...] Най-често започвам от някакъв детайл, който ми е направил впечатление, и след него се изнизват безкрайно много персонажи. Подобно на писателя, който започва да пише романа си от една случка, и тя е повод за верижната реакция на подсъзнанието. Дотолкова се бях тренирал, че рисувах със затворени очи. Така мога да нарисувам линеарно човешка фигура. Достигнах до виртуозност, която бе крайно опасна“ (Казаков 1997: 49, 72) [8]. Творецът винаги измисля – поводът за сътворяване на една творба или на една нова дума може да бъде всякакъв: истинска любов, научно дирене, природен феномен, семейно щастие, силна болка, социален конфликт.

Жан-Пол Сартър дефинира новаторството като гений на езика: „Можем да си измислим френски думи по силата на тази вътрешна

възможност за новаторство, която се нарича гений на езика, т.е. в рамките на съвкупността от литературни традиции или по-точно в рамките на вътрешните динамични отношения в дадената езикова система" (Сартър 1996: 107–108) [16]. В представите на Роже Бернар пример за гениалност е Александър Теодоров-Балан, българският език дължи на неговия „езиков гений“ създаването на много „добре изковани“ думи (Стойчев 1985: 144) [18].

Много са критиците, които анализират положителните и отрицателните страни на творбите на съвременните майстори. Някои от критиците предпочитат автобиографичния подход, други – философския анализ, а трети – символния свят, откриващ непознатото и тайнственото. Ото Ан в интервю за изкуството, художника и пазара на живописиста споделя, че изкуствоведът не е творец, той може само да подпомага пълноценното възприемане, но понякога изгражда теория с такива идеи, които са харесвани само от малка група художници (Джурова 1985: 466) [5]. А изкуствоведът трябва да има свои концепции, да отразява обективно явленията, да създава нови критически жанрове. Изкуствата трябва да бъдат изравнени, критиката не бива да доминира над художествения свят или обратното – на критиката да се гледа като на второстепенна област.

Арт неологизми и традиционни класификации

Повечето от анализираните арт неологизми са:

- нови думи с нови означаеми (по критерия „новост“),
- абсолютни или силни неологизми (по степен на новост),
- езикови и авторски неологизми (по параметъра „език – реч“),
- собствено неологизми (по форма и съдържание),
- лексикални неологизми (по системно-структурна отнесеност),
- неологизми от втори тип, появили се в последните години (по време на образуване),
- арт неологизми (по сфера на употреба),
- игрословични, колоритни, лични и др. неологизми (по критерия „творчески правила“), номинативни неологизми (по цели на създаване),
- неологизми по продуктивни словообразователни типове (по словообразователен критерий),

- актуализми и експресиизми (по класификацията на Михаил Епщейн) – (Епштейн 2006)

Арт неологизми при нестандартните паралели „лингвистика – арт критика – визуална култура“. В интервю на Жорж Шарбоние, Клод Леви-Строс установява следните различия между изкуство и език в лингвистичния смисъл на термина: „артикулираният език е система от произволни знаци без осезаемо отношение с обектите, докато в изкуството продължава да съществува осезаемо отношение между знак и обект“ (Леви-Строс 1990: 421) [11].

В основата на настоящото изследване са неологизми в съвременната интернет арт критика и арт журналистика на изкуството. Като материал за наблюдение са използвани и определени статии от сп. „Съвременник“ (1984, 1985), сп. „Пламяк“ (1968, 1997) и сп. „Родна реч“ (1989). Словникът на арт неологичната лексика включва 120 думи, като ключовите понятия в него са: *виртуален, дигитален, граничен, графичен, живопис, концептуален*. Неологичното се разбира в най-широк смисъл.

Арт неологичната лексика има различни определения, оценки и характеристики, които в съдържателен план подчертават пъстротата на съвременните естетически практики. В есето си „Сикейрос“ Теодоро Урета говори за 29 различни „изми“: „абстракционизъм, дропинг, експресионизъм, импресионизъм, информализъм, конкретивизъм, конструктивизъм, неоекспресионизъм, неоконструктивизъм, неореализъм, неосюрреализъм, неофигуративизъм, ониризъм, пуризъм, символизъм, структурализъм, ташизъм, фовизъм, хепънинг, абстрактен експресионизъм, знакова живопис, кинетично изкуство, лирически абстракционизъм, магически реализъм, психоделично изкуство, картина-акция, картина-обект, оп-арт, поп-арт“ (Урета 1984: 460) [19]. Това са все „изми“ за различни интелектуални намерения и естетически проекти. За изключително богатия естетически опит пише и Ернст Касирер: „Той е преизпълнен с безкрайни възможности, неосъществени в обикновения сетивен опит. В произведението на един художник тези възможности намират реализация; те стават очевидни и придобиват определена форма“ (Касирер 1996: 210) [9].

Типове арт неологизми в плана на постмодернизма и на пост-постмодернизма

Приемам, че постмодерното е търсене на класическите образци в миналото, цялата „нова вълна“ се осъзнава като епоха, която включва разнопосочни течения и тенденции. А пост-постмодернизмът е нов етап на естетическо развитие, когато се анализират различни

художествени типове като традиционно, концептуално, маргинално и цифрово изкуство.

„Еклектични“, „неопределени“, „фрагментарни“, „карнавални“ и „хибридни“ неологизми. Смята се, че еклектиката е същностна характеристика на постмодерното, неопределеността – главна особеност на това направление, а фрагментарността, карнавализацията и хибридизацията – негови важни признаци.

„Елитарни“ и „масови“ неологизми. Възщност постмодерността е съчетание на елитарно и масово. Жил Липовецки изяснява как постмодернизмът под формата на масова култура има често „индивидуални проявления“ у хората (Иванова 2002) [7].

„Исторични“ и „актуални“ неологизми. Някои философи (Мишел Фуко и др.) дефинират постмодернизма като своеобразно отношение към историята и настоящето. А за актуализмите, които влизат в съвременността едновременно с обозначаемите явления или наскоро след тях, пространно пише Михаил Епщейн (Епщейн 2006). Актуализмите при активната им употреба преминават в разряда на употребяваните думи (кибернетика, компютър) или в групата на историзмите (отнася се за много думи с политически характер).

„Модернистични“ и „немодернистични“ неологизми. Постмодернизмът е динамичен и двустранен, едновременно модернизъм и немодернизъм.

„Традиционни“ и „експериментални“ неологизми. Важна особеност на постмодерните теории е отрицателното отношение към каноните, същевременно качествата се търсят в типичното и „окултуреното“. Архетипът е необходим на съвременния творец като модел за постигане на актуалност и проективност, целите са смислово обогатяване на образа, авторско моделиране, трансформации.

„Пост-постмодернистични“ неологизми. На границата между XX и XXI в. се извършва интелектуална революция, завоевание на която е формирането на научното изкуство от художници учени и специалисти („техно-био-художниците“ и др.). Актуалните художествени проекти се откриват при пресичането на изкуството с физиката, химията, биологията, екологията и нанонауките. Създаването на „трансдисциплинна платформа“ на научното изкуство може да позволи „пост-пост-културата“ да осигури ново ниво на развитие на човечеството (Волошинов, Ерохин 2012: 17–19) [2].

Арт неологизмите във философски план

„Витални“ неологизми. Лев Шестов обяснява тайнството на отношението „живот – изкуство“ със следния паралел: В повестта „Портрет“ на Гогол художникът стига до отчаяние при мисълта, че е пожертвал своето изкуство заради живота, а в Ибсеновата драма „Когато ние, мъртвите, се пробуждаме“ световноизвестният художник се разкайва, защото в името на изкуството е пожертвал живота си (Шестов 1991: 41) [20].

„Интуитивни“ неологизми. Към дискурсивното познание философията трябва да прибави интуитивното познание, което през „мрежата от символи“ навлиза в реалния живот. Ето въпросите и отговорите на Андре Мораа за интуицията: „Но съществува ли друга форма на познание освен дискурсивната? Може ли да мислим без думи? Можем ли да достигнем до сърцевината на нещата? Положително. Големите поети опознават природата по интуиция, а не по пътя на разсъжденията“ (Мораа 1980: 62) [13].

„Реалистични“ неологизми. През последните години импресионизмът и експресионизмът се примесват с теченията на философския реализъм. Като съвременен идеал реализмът свързва интуитивното и интелектуалното. Хосе Ортега-и-Гасет е твърдо убеден, че художествената творба винаги запазва своята стабилна връзка с жизнените форми (Паси 1994: 355) [14].

„Символни“ неологизми. Символното пространство не може да бъде отделено от реалността, напр. в първия етап много научни изобретения са били свързани с естетически представи. Символният език (езикът на изкуството) е продуктивен ориентир в ситуация на неопределеност, в момента на усещане на новото.

Арт неологизмите в психолингвистичен и социолингвистичен план

„Индивидуални“ неологизми. Жил Липовецки отбелязва, че различните протестни движения за равенство водят до разместване на обществените пластове, но самият „процес на индивидуализация“ води до разрушаване на социалните ценности и стремеж към самоопределяне (Иванова 2002) [7]. Живописецът Лудвиг Рихтер стига до извода, че не съществува обективно зрение и че формите и цветовете винаги се възприемат според „индивидуалния темперамент“ (Касирер 1996: 211) [9].

„Вторично социално насочени“ неологизми. Термините „постмодерно“ и „трансавангард“ са паралелни, те подчертават съпротивата на

художника да твори по социална поръчка или да пропагандира утопии (в модернизма доминират художествените експерименти, а в авангарда – социално-реформаторските идеи). Следва да се различават социалното призвание, което по природа е вътрешно и свободно, от социалната поръчка, външна и наложена. Някои критици правят уточнението, че постмодерната позиция съдържа „вторична социална насоченост“ и постмодерността трябва да се търси в нейната зависимост от „плуралността“ (все ки отделен творец работи със собствени формули) (Иванова 2002) [7].

Арт неологизмите в естетически план

Свободни, чувствени и хедонистични неологизми. Херберт Маркузе защитава „сетивното“ и подчертава, че корените на естетиката са в чувствителността, красивото е преди всичко осезаемо (Маркузе 1989: 396) [12]. В едно от ранните си есета Хосе Ортега-и-Гасет твърди, че за да могат думите да бъдат наситени с чувства, е необходимо страданието. А в есето си за Франсиско Гоя философът предявява същото изискване и към цялата история на изкуството: „Човешкият живот е драма, откъдето следва, че не може да има методично формулирана история, ако не се разкрива драматичното съдържание, заложено вътре в нея, придаващо ѝ жизнено, органично напрежение...” (Паси 1994: 346) [14]. Според Жил Липовецки малко са артистите, които се противопоставят на пълната свобода, експериментите или чувствеността, а хедонизмът се превръща в „най-важната стойност“ на съвременната култура (Иванова 2002) [7].

„Огледални“ неологизми. Според Мишел Фуко съвременността може да се представи през призмата на „огледалната метафора“, защото огледалото е насочено към скритите страни и оглеждайки се в него, виждаш своето „аз“. Но човекът на ХХІ в. в повечето случаи трудно осъзнава собствената си личност и затруднява общуването си с хората. В тази статичност огледалото се противопоставя на другата популярна метафора – „прозореца“. В първия случай (с огледалото) има възможност за себеоткриване, а във втория случай (с прозореца) – за сблъсък с не познатия свят навън (Иванова 2002) [7].

Арт неологизмите в нормативистичен и прагматичен аспект

Нормативистични неологизми. В психологичната стилистика на Лео Шпитцер интересът е насочен към езиковата новост като отклонение от нормата (Ангелов 1985) [1]. Ако пък се пренесем в областта на изкуствознанието, там е категоричен изводът, че в спора между канона и изкуството винаги побеждава изкуството и това е „главният урок“ на нормативизма.

Прагматични неологизми. Лингвистичната прагматика отчита факторите, свързани със съзнанието на адресата и адресанта. Езиковите експерименти с думите имат прагматична насоченост, целта е да се направи силно впечатление и да се предаде определена емоционална нагласа. За да въздействат на съзнанието и подсъзнанието на адресата, текстовете трябва да са наситени с необичайна употреба на думите. Адресатът предпочита необикновеността, защото с нея нараства интересът към предмета на речта и емоционалното му осмисляне. Неологизмите често създават усещане за духовна извисеност особено ако са неочаквани и спомагат за смяната на пасивното възприятие с активното.

Арт неологизмите в плана на визуалната култура

В книгата на Ангел Ангелов „Историчност на визуалния образ“ (2009) има предложение понятието „изобразителни изкуства“ да се замени с „естетически практики“ и „визуална култура“ – хетерогенна област, включваща естетически, епистемологични, икономически, културни и социално-политически аспекти.

Визуални неологизми. Ето накратко основните характеристики на визуалния образ според Ангел Ангелов: визуалният образ обхваща „художествени и нехудожествени“ явления; този тип образ е „визуалност между различни състояния“ – тяло и дух, видимо и незримо и др.; визуалният образ е „собствено присъствие и интелектуален код“; „перспективизмът“ е свързан с играта на погледите като форма на визуално познание; визуалният образ е поместен активно в пространството и времето (Кьосев 2009) [10].

Типове арт неологизми при нестандартните паралели „лингвистика – визуална култура – архитектура“

Деконструктивистки арт неологизми. Подходящ пример е Музеят за съвременно и модерно изкуство Гугенхайм в Билбао, един от най-ярките примери на деконструктивизма. Обемите, от които е съставена музейната композиция, притежават множество извивки и са изградени от блестящи титаниеви панели.

Екстравагантни арт неологизми. Пример за екстравагантност е Музеят Гугенхайм в Ню Йорк, един от архитектурните символи на XX в. Предупрежденията тук са, че е възможно величествената архитектура на музея да отвлече вниманието от експонатите в него – модерната сграда прилича на бяла панделка, увита около цилиндър.

Комуникативни арт неологизми. В този план трябва да се спомене центърът „Жорж Помпиду“ в Париж, който е истинска революция в

архитектурата, защото превръща съвременните музеи в обществени места за културна комуникация. Обликът на Центъра представлява фасада от инсталационни елементи и скелет от оцветени тръби.

Лексико-семантични бележки за арт неологизмите

Лексико-семантични минигрупи на съществителните имена

За понятия, свързани с естетическата мисъл: *автентицизъм, динамично-прекрасното, околосерийност, (пазар)-публика, портретност, след-изложбата, сънохранилища, филиалност, хиперфетиш.*

За лица: *от-учител; свръх-кубист, усещач.* С отрицание: *не-артисти, не-художник.*

За артистични лица: *арт-банкери, арт-люде, арт-недоносчета и за артистични понятия: арт-геноцид, арт-контекст, арт-логистика, арт-хегемония.*

За концептуализъм: *авангард-концептуализъм, концептуалното-фигурално, паравизуално, пост-концептуализъм.*

За заглавия на изложби: *гранично-без/гранично, ИЛЮМИНАЦИИ; на живописна серия: „мета-канон; на проект: еуфоризъм; на видеотворба: „неомаринизъм.*

За неоявления: *неоманиеризъм, нео-нео-пластицизъм, неоромантизъм и за неоартист: „неопластик“.*

За постмодернизма: *офлайн-автентичност, (пост-)модернисти, пост-соц-версия, пост-фантазия.*

За отношението „образ и текст“: *естественост-конвенция, истинност-илюзорност, първичност-вторичност.*

За характеристики на визуалния образ: *прозрачност-плътност, светлина-непрогледност.*

За абстрактни понятия: *моноспокойствието, ние-усещане.*

За направления във визуалната култура: *натуроподобителството, неконвенциализъм.*

Трикомпонентни субстантиви: *живопис-графика-скулптура, свръхестествено-божествено-извънземно; форма-функция-конструкция, човек-личност-творба.*

Лексико-семантични минигрупи на прилагателните имена

За характеристика на понятия, свързани с естетическата мисъл: *безвкусно-агресивно, графично-живописна, извънпааметниковите, над-сюжетен, недемократично-демократичен, пред-сътворенческа, религиозно-трансцендираща, съблазнително-цветно.*

За индивидуалния маниер на художника: *антипанелен, гранично-възвисяващ, графично-семпли, декоративно-колоритен, догматично-назидателни, образно-семиотичен, сънищно-мимолетни, фолклорно-дуалистични.*

За живописиста: *авторerefлексивна, неоекспресивна, „пипкава“, психаделична, фигуративно-реалистична.*

За художествените жестове: *вомитивно-поглъщащи, екскреционнo-абсорбционни, проникващо-всмукващи, разграждащо-запечатващи, разравящо-надграждащи.*

За постмодерното: *поставтономна, пост-МарселДюшанова, пост-модерно-безотговорно, пост-соц-версия.*

За видовете визуална култура: *анти-изящни, безродно-космополитично, стрийт-арт.*

За концептуализма: *без-концептуални (концептуално-абстрактна), нео-пост-концептуална.*

За отношението „дигитални технологии – визуална култура“: *виртуално-дигитална, дигиталната-виртуална, дигитално-виртуална.*

За изображенията: *знаково-вицов плакат, натурно-сецесионната скица, чувалено-шаечни колажи.*

Колоративи: *карминено-кафявата, сребристо-охрова.*

Трикомпонентни адективи: *дигитално-техничко-технологичен, научно-физиологически-оптически, селско-битово-религиозна, творческо-музейно-комерсиална, традиционно-емоционално-приповдигнат.*

Словообразователни бележки за арт неологизмите

Верижно новообразуване: *зряла-равноправна-самостоятелна-свободна.*

Дълга дума: *кифлоформиращата.*

Неологизъм със сричкова абrevиатура *соц-: пост-соц-версия*.

Редупликация (повторение), без промяна – пълна: *недемократично-демократичен*, и частична: *нео-нео-пластицизъм*.

Телескопна дума: *еуфоризъм < еуфория + оптимизъм*.

Хиперкомпозит: *съществуващо-от-само-себе-си*.

Четирикомпонентен композит: *художник-галерия (пазар)-публика*.

Всички посочени примери са нетипови неологизми, от втора или трета степен (частично нестандартни и напълно нестандартни образувания). Не се откриват словесни авантюри, словесно фокусничество, както и груби, тромави, „безвкусни“, „неграмотни“ неологизми 196

или псевдоспециализирани жаргонизми.

В статията си „Образуване и производство“ Александър Теодоров-Балан предупреждава: „Нужен ни е един „брус“ на българската реч, който да я точи и остри, та да бъде винаги българско оръдие на българска мисъл. От липса на „брус“, на „гладило“, на правилно обучение и на добър усет за българска реч вече явно гинат нейни свойщини, нейни способности за образуване и производство – гинат в книжнината, когато живеят в устното народно слово и го красят. Не е ли това срам за книжнината, божем художница на това слово?“ (Първев 1980: 254) [16]. По-късно следват и други лингвистични предупреждения за необмислени неологизми и „онародяване“ на езика: Елена Георгиева обръща специално внимание на вестникарските думи като *въздуходуфка*, *покривар*, *ценителност* и др. (Георгиева 1979: 74–75) [4], а Емилия Пернишка разсъждава за „градивната“ и „деструктивната“ роля на думите (Пернишка 1996: 20–22) [15].

Стилистични бележки за арт неологизмите

Езикова игра, която по вид е образователна, защото авторът сякаш обучава читателя си в разбиране на текста: *от-учва >от-учител*.

Ирония: *арт-недоносчета* – умалителната дума *недоносчета* е със сема „оценка“, а в научния и официално-деловия стил се избягват думи с този тип сема.

Неологизъм от гръмовержец (думата е с бележка „книжно“ в тълковните речници): *гръмовержстват*.

Образна метафора: *сънохранилища*.

Лингвистични бележки за арт неологизмите

Адективация (на причастие): *академизиращо*.

Антонимия: *прозрачност-плътност*.

Синонимия: *свръхестествено – божествено – извънземно*.

Пунктуационни и графични бележки за арт неологизмите

Кавички и малко тире – за подчертаване на представки: „*анти-изящни*“, „*без-концептуални*“, „*над-сюжетен*“, „*не-художник*“, „*от-учва*“ или за подчертаване на съставни части на сложни думи: „*свръх-кубист*“.

Кавички за подчертаване на определен компонент на сложната дума и малки тирета: *селско-битово-„религиозна“*.

Скоби и малко тире за подчертаване на съставна част на сложна дума: *(пост-)модернисти*.

Кавички, малко тире и скоби за подчертаване на редупликация: „*гранично-без/гранично/*“.

Главни букви в първата част на думата: *ИЛЮМИ*нации.

Комбинирано решение с малко тире и главни букви: *пост-Марсел-Дюшанова*.

Контекстуални бележки за арт неологизмите

Дефиниционен контекст: *рисунките с кифлоформиращата машина, предназначена за формиране на кифла-полумесец (С. Куюмджиева)*.

Словообразователен контекст: *Името на техния общ проект е „еуфоризъм“. То идва от еуфория и от оптимизъм (М. Заричинова)*.

Терминологичен контекст: *Нано-комформизъм е нов термин, наскоро получил разпространение в Русия, който означава „комформизъм, дирижиран от Кремъл“ (Б. Росса)*.

Контекст – резюме: *градовете с жива културна сцена, с висока концентрация на артисти, специалисти по нови технологии, гей и лесбийки, накратко арт-люде, стимулират ускорено икономическо развитие (Д. Гаврилова)*.

Общото между анализираните арт неологизми се открива в стремежа да се намери общочовешкото в самите недра на индивидуалното. Неологизацията възлага на явления като езиковата игра, иронията, метафората ролята на средство за проникване в недостъпните за интелекта области на действителността. Неологизмите не са чужди на интелектуализма, всъщност те се явяват допълнение на интелектуалните системи.

През 2011 г. (май – август) кураторът на проекта „Изборът“ Мария Василева кани 43-ма известни български историци на изкуството и културата да изберат по една творба от колекцията на СГХГ. Целта е да се проследи кои характеристики правят една художествена творба стойностна. Проектът показва променения пейзаж на българското изкуство, новия модел „класическо-модерно-съвременно“. Изложбата има и друга цел – да направи професията на историка на изкуството и културата по-реална. Хубаво би било в подобни арт програми да участват и лингвисти, защото събирането на различни специалисти би спомогнало за философията на диалога.

В интервю от 1996 г. (на Ирина Генова) Пиер Рестани подчертава, че XX в. преживява „дуализъм“, резултат от съществуването на „две истории на изкуството“: 1. на „класическата приемственост“ на стиловете, 2. на взаимодействието между „изкуството и индустриалното производство“, изкуството и неговото социално положение. П. Рестани се пита дали всъщност няма и друга позиция – може би има художници, които трябва да чакат 10 години, за да могат публично да изложат своите творби (Генова 2011) [3]. Ще има и друга критика, и други арт неологизми.

Съвременното българско модерно изкуство търси себе си в глобализирания свят, където има малко свобода и много консуматорско мислене, а митологизирането на социалния живот притиска творческите натури, формира качества като егоцентричност, агресивност и бездуховност в обществото.

Словник на избрани арт неологизми

(с микроконтексти, тълкувания, извори и бележки)

А

авангард-концептуализъм – С. Куюмджиева

автентицизъм (Епохата на *автентицизма*) – Е. Докс

автодискредитирайки (живописта... автодискредитирайки традиционните си устои) – С. Свиленов

авторефлексивна живопис – П. Цанев

академизиращо биенале – И. Попов

анти-изящни изкуства – К. Давид

антипанелен исихазъм (за Б. Димовски) – К. Николов

арт-банкери – Д. Банков

арт-геноцид (липсата на обективна критика) – С. Червенков

арт-контекст (глобалния арт-контекст) – Д. Банков

арт-логистика (за европейския арт-пазар) – Д. Банков

арт-люде – Д. Гаврилова

арт-недоносчета (да ви пробутват арт-недоносчета като нещо велико)
– С. Червенков

арт-хегемония на Запада – Д. Банков

асансьорно (творби... извеждащи асансьорно живописта) – С. Свиленов

Б

без-концептуални произведения – Р. Г.-Калчева

безродно-космополитично (невярна оценка на модерното изкуство) – Д. Аврамов

В

виртуално-дигитална битийност (за платната на М. Тейлър, М. Ескобедо и др.) – Т. Петкова

вомитивно-поглъщащи художествени жестове (за изложба на С. Памукчиев, 2013) – Г. Декова

Г

гранично-без/гранично (заглавие на изложба на С. Памукчиев) – Г. Декова

гранично-възвисяващ опит (оценка на А. Ангелов за работите на Д. Ляхова) –И. Крумова

графично-живописна импресия (оценка на анимационен филм на Х. Рибейро) – Н. Маринчевска

графично-семпли образи (за образи на М. Зафиркова) – Д. Попова

гръмовержстват критиците – С. Червенков

Д

декоративно-колоритен синтез (за работи на И. Иоанас и И. Чепонис) – Г. Чайковски

дигиталната-виртуална реалност – Т. Петкова

дигитално-виртуална технизация – Т. Петкова

дигитално-техничко-технологичен бум – Т. Петкова

динамично-прекрасното („прекрасното през XX в.’) – Н. Ястребова

догматично-назидателни представи (за творчеството на С. Венев) – А. Божков

Е

екскреционнно-абсорбционни художествени жестове (за изложба на С. Памукчиев, 2013) – Г. Декова

естественост-конвенция (за отношението „образ и текст“) – Д. Радева

Еуфоризъм (заглавие на проект на рок група „Аявис“, А. Илиева и Я. Василев) – М. Заричинова

Ж

живопис-графика-скулптура (модел „живопис-графика-скулптура“) – С. Петкова

живопис-обект – Р. Руенов

З

знаково-вицов плакат – Е. Мусакова

зряла-равноправна-самостоятелна-свободна личност – Я. Костова

И

извънпаметникови обекти – В. Шишкова

ИЛЮМИНАЦИИ (заглавие на изложба на Тинторето, 2011) – П. Кукуларова

истинност-илюзорност (за отношението „образ и текст“) – Д. Радева

К

карминено-кафявагама (за картини на Д. Дилова) – Ю. Митев

кифлоформираща машина (за рисунки на В. Комитски) – С. Куюмджиева

(концептуално-абстрактна) транслитерация (за абстрактната живопис) – Р. Руенов

концептуално-ироничен израз (за изложба на С. Стефанов, 2013) – Р. Руенов

културизира се забогатялата буржоазия – Т. Урета

Л

локално-пластичен културен опит – С. Стефанов

М

мета-канон (заглавие на живописна серия на А. Терзиев) – Б. Росса

мистично-закачливи произведения (видео и обект) – Б. Росса

моноспокойствие (на белия или синия цвят) (за изложбата „Хайку пространства“, 2010) – С. Куюмджиева

музеестроителен интерес – Я. Бубнова

Н

над-сюжетен сюжет (за изложба на А. Даниел, 2012) – Ф. Зидаров

нано-конформизъм (,конформизъм, дирижиран от Кремъл‘) – Б. Росса

натурно-сецесионна скица – Р. Станчева

натуронаподобителство – К. Илиев

научно-физиологически-оптически пример (за М. Ешер) – Д. Димитров
(не)възможен прочит на една изложба – С. Куюмджиева
не-артисти – С. Куюмджиева
недемократично-демократичен начин – В. Михайлова
неоекспресивна живопис – С. Петкова
неоманиеризъм – Г. Декова
неомаринизъм (,видеотворба на Ц. Кръстев, 2009`) – Л. Попова
нео-нео-пластицизъм (за П. Минчев и Г. Димитров) – С. Куюмджиева
неопластик (за Пит Мондриан) – Д. Димитров
нео-пост-концептуална живопис – С. Стефанов
неоромантизъм – Л. Стоянов
нео-хипарство – Д. Костова
не-художник (за д-р Гатев) – С. Куюмджиева
ние-усещане – П. Кабакчиева

О

образно-семиотичен аспект на платната (за творби на Д. Шемтов) – Н. Тимова
окавалетвам се – д-р Г. Гатев
околосерийност на масовото производство – М. Попова
от-учвам (Икономиката не учи, а прави точно обратното. Или може би (...) „от-учва“?) – М. Бартолини
от-учител (Масмедията е най-успешният от-учител.) – Я. Бубнова
офлайн-автентичност (един универсален копнеж по някакъв вид офлайн-автентичност) – Е. Докс

П

паравизуално изкуство – Д. Димитров

парапавилиони („архитектурни и скулптурни структури с произведения на художници“) – П. Кукуларова

повесто-визуално да развия формулировка – Н. Майсторев

пленерно-емпирично цветово възприятие – Е. Бакалова

портретност – Д. Страхилова

поставтономна живопис (за живопис на Г. Тушев) – Р. Руенов

пост-концептуализъм – С. Куюмджиева

пост-Марсел-Дюшанова теория – К. Минчев

постмодерно-безотговорно подминаване на императивите – Р. Руенов

пост-соц-версия – С. Куюмджиева

пост-фантазия – А. Мартинакис

пред-сътворенческа материя – Г. Декова

провинциално-панаирджийски кич – Д. Аврамов

прозрачност-плътност (за визуалния образ) – И. Крумова

проникващо-всмукващи художествени жестове (за изложба на С. Памукчиев, 2013) – Г. Декова 201

психаделична живопис („живопис на границата между поп, кич и психаделия“) – Д. Костова

първичност-вторичност (за отношението „образ и текст“) – Д. Радева

Р

разграждащо-запечатващи художествени жестове (за изложба на С. Памукчиев, 2013) – Г. Декова

разравящо-надграждащи художествени жестове (за изложба на С. Памукчиев, 2013) – Г. Декова

религиозно-трансцендираща природа на визуалния образ – И. Крумова

С

светлина-непрогледност (за визуалния образ) – И. Крумова

свръхестествено-божествено-извънземно („пластове на поп-културата“) – С. Куюмджиева

свръх-кубист („самоопределение на И. Ненов“) – Р. Руенов

себепозициониране към заобикалящото – К. Кузманов

селско-битово-„религиозна“ тематика – С. Петкова

след-изложба – Б. Данаилов

сребристо-охрова светлина (за „Зимен пейзаж“ на Л. Русева) – И. Мутафчиева

стрийт-арт изкуство – М. Стоянова

сънищно-мимолетни масиви от впечатления (за картини на В. Урумов) – Г. Декова

сънохранилища (за изложбата „Кутии за сънища“, 2011) – С. Куюмджиева

съществуващо-от-само-себе-си („компютърните технологии“) – В. Лозанова

Т

творческо-музейно-комерсиална сфера – Д. Банков

тогава-сега – С. Куюмджиева

традиционно-емоционално-приповдигнат стил – С. Куюмджиева

тъмно-графитено-сиво (за картините на П. Дочев) – К. Илиев

У

усещач (контактувайки с художника, ставаш *усещач*) – д-р Г. Гатев

Ф

фигуративно-реалистична живопис (за работите на Н. Раух) – С. Петкова

филиалност – д-р Г. Гатев

фолклорно-дуалистични представи (за творчеството на С. Венев) – А. Божков

форма-функция-конструкция – Х. Буцев

фотошопски художник – А. Лекарски

Х

хиперфетиш (във връзка с постживописното) – П. Цанев

художник-галерия (пазар)-публика – С. Петкова

Ч

човек-личност-творба – В. Бараков²⁰²

чувалено-шаечни колажи (за художествени цикли на И. Попов) – И. Попов

БИБЛИОГРАФИЯ

[1] Ангелов 1985: Ангелов, А. Психологическата стилистика на Лео Шпитцер. // Литературна мисъл, 1985, кн. 7, с. 97–112.

[2] Волошинов, Ерохин 2012: Волошинов, А. В, Ерохин, С. В. Художник в пространство на научното изкуство. // Обсерватория на култура, 2012, № 5, с. 17–19.

[3] Генова 2011: Генова, И. Интервю с Пиер Рестани. // Електронно списание LiterNet, 01.10.2011, № 10 (143).

[4] Георгиева 1979: Георгиева, Е. Езикова култура и езиково обучение. София, „Народна просвета“, 1979, 127 с.

[5] Джурова 1985: Джурова, А. За изкуството, художника и пазара на живописиста. (Интервю с Ото Ан) // Съвременник, 1985, № 4, с. 462–466.

[6] Епштейн 2006: Эпштейн, М. Н. Типы новых слов: Опыт классификации. Топос. 05.12.2006. <http://www.topos.ru/article/5174>

[7] Иванова 2002: Иванова, Д. Постмодерното – обяснено, но не като за деца. // Електронно списание LiterNet, 13.07.2002, № 7 (32).

[8] Казаков 1997: Казаков, Д. Паспорти на годините. Съст. Георги Шапкарев. София, Център за изкуства „Сорос“, 1997, 95 с.

[9] Касирер 1996: Касирер, Е. Изследване на човека. София, „Гал Ико“, 1996, 336 с.

[10] Кьосев 2009: Кьосев, Ал. Към категориите на визуалната култура. // Електронно списание LiterNet, 05.09.2009, № 9 (118).

[11] Леви-Строс 1990: Леви-Строс, К. Изкуството като система от знаци. // Съвременник, 1990, № 2, с. 420–423.

[12] Маркузе 1989: Маркузе, Х. Обществото като произведение на изкуството. // Съвременник, 1989, № 4, с. 395–398.

[13] Мороа 1980: Мороа, А. Френски писатели на XX век (От Пруст до Камю – от Жид до Сартър). София, „Наука и изкуство“, 1980, 531 с.

[14] Паси 1994: Паси, И. Към философията на живота. София, УИ „Св. Климент Охридски“, 1994, 444 с.

[15] Пернишка 1996: Пернишка, Е. За добрата и злата сила на думите. // Българска реч, 1996, № 2, с. 20–22.

[16] Първев 1980: Първев, Хр. Христоматия по езикова култура. София, „Наука и изкуство“, 1980, 342 с.

- [17] Сартър 1996: Сартр за Сартр. Ситуации. (Автобиографични свидетелства). Съст. Иванка Райнова. Плевен, „Евразия-Абагар“, 1996, 260 с.
- [18] Стойчев 1985: Стойчев, Т. Александър Теодоров-Балан в моите спомени (По случай 125-годишнината от рождението му). // Литературна мисъл, 1985, № 4, с. 141–145.
- [19] Урета 1984: Урета, Т. Сикейрос. // Съвременник, 1984, № 1, с. 458–474.
- [20] Шестов 1991: Шестов, Л. Апотеоз на безпочвеността. София, „Аргес“, 1991, 147 с.

Art Neological Lexis and Visual Culture

Nely Nedyalkova
Sofia High School – Sofia

Abstract. The article attempts to introduce contemporary art vocabulary (120 words) in a neological way. In short, neologisms are viewed from different perspectives: postmodernist and post-postmodernist, philosophical, psycholinguistic, sociolinguistic, aesthetical, normative, pragmatic and in the visual culture plan. The new words are analysed both according to traditional classifications and also within the non-standard parallels “linguistics – art criticism – visual culture” and the triad “linguistics – visual culture – architecture”. The material includes lexico-semantic notes on art neologisms: lexico-semantic mini-groups of nouns and adjectives. Different aspects are discussed, such as word-formation, style, punctuation, graphics and context. The author puts forward the idea that neologisms are not alien to intellectualism; in fact, they are a complement to intellectual systems. At the end of the paper, a mini-glossary of the commented neologisms is provided.

Keywords: neologisms, virtual, digital, painting, conceptualism, art critique, visual culture, modern art